

Gospodarske stvari.

Smrt ogršici v ajdi.

Divja ogršica (wilder Reys) je sila nadležna plevel naši ajdi. Navadno mislijo naši gospodarji, da se iznebijo nadležne ogršice, ako ogršično seme prav skrbno izrečajo iz omlatene ajde, da se drugo leto s semensko ajdo ne zaseje zopet na njivo.

Na prvi pogled bi se smelo misliti, da to rétanje je res dobro in morebiti celo edina pomoč; al ni tako. Kdor vé, kaj ogršica zna, ne bo temu pritrtil. Naj povemo, zakaj ne.

Semenska ajda se gotovo že tudi s povrhnim rešetanjem ogršice očisti, ker je pri vejanji med težjim ajdovim zrnjem le grozno malo v kot priteče, ampak večji del ogršice, kolikor je je z ajdo vred omlačene, ostane že pred kupom v prahu ali pa v plévah, in tako se je prihodnje leto gotovo grozno malo ali pa celo nič z ajdo vred na njive sejalo, a vendar je bo po njivah med ajdo veliko videti, in sicer zato, ker je nekoliko prvih ali dolanjih ogršičnih stročičev poprej zrelo kakor ajda, in le ti se radi sprežajo in seme po njivi razspè, posebno če je o žetvi suho vreme, se z žetvo in premetavanjem snopov skoraj polovico najboljšega ogršičnega semena po njivi ospè in raztrese.

Prihodnji mesec bodo kmetovalci ajdovo strnišče večidel za ozimine podorali, vrezana brazda pa bo osuto ogršico zasula, ki bo pod zemljo mirno počivala, ker zavoljo pomanjkanja zraka ne more kaliti. Ko se bo pa spet za ajdo oralo, se bo takrat vrezana brazda nazaj okoli obrnila in tudi veliko zasute ogršice bo še pred ajdovim zrnjem veselo kalilo.

Kdor tedaj ogršico med ajdo po svojih njivah težko gleda, in bi jih nje očistiti želel, temu svetujemo dva veljavniša pripomočka, kakor je pridno retanje ajdovega semena: prvič, ali daj, če se ti ajda ne smili, jo nekoliko pomandrati, ogršico iz nje popléti, dokler še ta cvetè; ali pa drugič, če bi bila ozimina dosti za časa zrela, daj brž po žetvi belega žita svoje njive, katere z ajdo obsejati misliš, v praho preorati, da na vrh vržena ogršica izkalí, in ko boš, če tudi že čez en teden, zopet oral za ajdovo setev, jo boš pokončal, in tako najbolje brez škode svoje njive ogršice in družega plevéla očistil.

Gospodarske skušnje.

* *Beli petrolej, to je, očiščeni petrolej, kakoršni se upotrebuje za svečavo, namesti rezanja mrjascev.* Ker se veliko nesreč zgodi s tem, če nevedni rezárji režejo za pitanje namenjene mrjasce, svetuje skušen živinorejec v Pražkem kmetijskem časniku, naj se ne dadó rezati mrjasci, ampak daje naj se jim belega petroleja, vsak tretji dan po 30 do 40 kapljic, ob času bukanja (Brunst) pa vsak dan ravno toliko med jed. To olje z aduší (pohotnost) poželjenje po plemenu; prešič v kljub temu zmirom rad žrè, in nevarnost se odvrne, če mrjasec v roke pride takim rezárjem, ki so mojstri-skazi. — Tako piše navedeni kmetijski časnik. Mi nimamo skušenj o tem in pravimo: znabiti, al vedeti se vendar mora, da petrolej, ki so ga pod imenom „štanöl“ naši vozniki prejšnje čase radi dajali konjem, katere je klalo, ni nedolžno olje, kakor laneno ali laško.

Gospodarske novice.

* *C. k. deželne komisije za povzdigo konjereje nehajo.* Po cesarskem sklepu od 20. junija t. l. imajo leta

1869. po deželah ustanovljene „c. kr. komisije za povzdigo konjereje“ koncem tega meseca nehati in s 1. oktobrom na njih mesto stopiti ali posebna društva, ki za konjerejo v nekaterih deželah že več let delujejo, kakor, na pr., na Štajarskem, ali pa da si kmetijske družbe osnujejo poseben odsek za konjerejo. Čeravno se priznavati mora, da so navedene komisije marsikaj koristile za napredek konjereje, so vendar stroški čedalje bolj naraščali po različnih popotninah, in zato je finančni stan Avstrije tudi tu ukazal varčnost. Zato se bodo, kakor gori rečeno, prestale c. kr. deželne komisije nadomestile z drugo in cenejšo napravo, kateri bo ista naloga, kakoršna je dozdaj bila imenovanim komisijam.

* *Ponarejeno deteljno seme* ni domišljija, ampak resnica, o čemur so „Novice“ že večkrat govorile. Priča temu je to, da je nedavno zavoljo prodaje ponarejenega deteljnega semena sodnija v Gičinu na Českem trgovca Henrika P. v preiskavo vzela zato, ker so v njegovem semenu našli blizo 7 odstotkov umetno barvanega, detelji podobnega peska.

* *Sviloreja na Laškem* se je letos prav dobro obnesla; pridelek je obilen in lep po zdravih kokonih; le zakasnila se je za kakih 8 dni. Izredili so svile letos največ iz Japanežkih zelenih črvičev, rumene so večidel opustili. Al cena je silno nizka. Izprva se je kilo najlepših kokonov prodal za 1 gold. 86 kr., pozneje je cena padla na 1 gold. To pa je cena, po kateri se nikakor ne izplača, ukvarjati se s svilorejo.

Šolske stvari.

Šolska letina.

Izvišće o kralj. velikoj gimnaziji u Zagrebu koncem školske godine 1877/8.

Ker je nam Slovencem med mnogim drugim zanimivo pogledati v Zagreb tudi zarad tega, kako stoji ondi s šolami, smo radi vzeli v roke gori navedeno poročilo o gimnaziji Zagrebški.

Na čelu poročila nahajamo lepo podučni članek pod naslovom: „Jezik materinski“, v katerem profesor Kućak razpravlja poduk materinskega jezika v srednjih šolah. Milo, jako milo je v tem članku čitati žalibog po vse resnične besede pisateljeve, ki pravijo: „Bil je čas in bili so znameniti narodi, katerim ni bilo treba razmišljavati vprašanja, kaj je materinski jezik človeku in kaj je človek proti materinskemu jeziku, ker se je to samo po sebi razumelo tako, kakor se to samo po sebi razumeva, da dete ljubi roditelje svoje in da oni ljubijo otroke svoje, vsaj so to naravni odnošaji“ itd. Žalibog, da so pretekli ti časi in da dandanes živimo v tako nenaravnih, da oče zatajuje sina, sin pa očeta, to je, oče ali sin izneverila sta se prirojenemu jeziku in sta pri nas nemčurja ali lahona, na Hrvaškem magjarona*) itd. — O šolskih zadevah

*) Naj pri tej priliki le memogredé omenimo, da se nismo hoteli spuščati v razpravo jugoslavenskega „književnega jezika“, ki smo jo čitali v slovenskih in hrvaških časnikih. Pred 20 leti se je v „Novicah“ vse to že obravnavalo, — a še danes smo tam, kjer smo takrat bili. „Branislav“ sicer „Novicam“ svetuje, naj poleg družih časnikov tudi one začnó hrvatsko-srbski pisati, češ, da tako pridemo do literarnega južno-slavenskega jezika. Naš odgovor na to je kratek ta: naj začne komur drago, dobro srečo mu! „Novice“ rade prepustijo to slavo drugim z iskreno željo, da ne opešajo tako